Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2017-12-03

HSN 2017-1306

Handläggare:
Anna Breuer

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2018-01-30

Yttrande över motion 2017:34 av Susanne Nordling (MP) om att ta bort systemet med hörselcheckar/Fritt val Hjälpmedel

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion 2017:34 av Susanne Nordling (MP) om att ta bort systemet med hörselcheckar/Fritt val Hjälpmedel. I motionen föreslår Susanne Nordling (MP) att systemet med hörselcheckar/Fritt val Hjälpmedel ska tas bort.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2017-12-03
Motion 2017:34 av Susanne Nordling (MP) om att ta bort systemet med hörselcheckar/Fritt val Hjälpmedel

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget

Fritt val-modellen är en möjlighet för hjälpmedelsanvändare att genom köp med rekvisition för Fritt val av hjälpmedel välja ett hjälpmedel utanför landstingets sortiment och själv äga sitt hjälpmedel.

På Hjälpmedelsguiden, Stockholms läns landstings (SLL) regelverk för hjälpmedelsförskrivning finns information till förskrivare och leverantörer om hur och när man kan använda Fritt val av hjälpmedel och vilka regler som finns kring egenvårdsbeslutet. Läs mera på www.vardgivarguiden.se under rubriken *behandlingsstöd > hjälpmedelsguiden > fritt val av hjälpmedel.* På www.1177.se finns information till allmänheten om Fritt val av hjälpmedel.

Socialstyrelsens rapport ”Utvärdering och konsekvensanalys av fritt val av hjälpmedel”
Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen (S2014/8959/FST) utvärderat och gjort en konsekvensanalys av modellen med Fritt val av hjälpmedel.
I sin rapport ”Utvärdering och konsekvensanalys av fritt val av hjälpmedel”, 2016-12-20, har Socialstyrelsen bland annat analyserat hur modellen har tillämpats, vilka erfarenheter och synpunkter hjälpmedelsanvändarna och förskrivarna har på modellen samt hur huvudmännens kostnader påverkas om fritt val-modellen används mer än i dag.

Socialstyrelsen lyfter fram att syftet med Fritt val av hjälpmedel är att främja delaktighet och inflytande. I Stockholms läns landsting har man inte sett någon skillnad i upplevelsen av delaktighet vid Fritt val av hjälpmedel jämfört med delaktigheten vid förskrivning av landstingets sortiment gällande hörapparater. Socialstyrelsen gör en bedömning att inom övriga hjälpmedelsområden är utbudet för litet och butikerna för få för att Fritt val av hjälpmedel ska vara ett alternativ till förskrivning. Förskrivarna inom övriga hjälpmedelsområden erbjuder inte heller hjälpmedelsanvändarna att välja Fritt val av hjälpmedel i så hög grad.

I sin rapport tar Socialstyrelsen bland annat upp att utbudet av hörapparater har begränsats då ett fåtal aktörer både äger hörsel-mottagningar och tillverkar hörapparater. Rapporten påpekar att kombinationen av låg ersättning för rehabilitering inom vårdvalet och Fritt val av hjälpmedel gör att det finns ett incitament att fokusera på försäljning av det egna utbudet.

Socialstyrelsens rapport har även uppmärksammat att audionomer har en problematisk roll som både förskrivare och försäljare. I rapporten redovisas att hjälpmedelsanvändare har svårt att lita på audionomens opartiskhet i mötet med patienten.

Betänkande av hjälpmedelsutredning ”På lika villkor”
I betänkandet av hjälpmedelsutredningen ”På lika villkor” (SOU 2017:43) stödjer sig Socialdepartementet på Socialstyrelsens rapport *”Utvärdering och konsekvensanalys av fritt val av hjälpmedel”* och är eniga med det som framkom i rapporten.

Fritt val av hjälpmedel i Stockholms läns landsting
För hörapparater har rekvisitioner för Fritt val av hjälpmedel använts vid cirka 85 procent av förskrivningarna det senaste året.
Förskrivning av hörapparater ur landstingets sortiment och användning av rekvisition för Fritt val av hjälpmedel är kostnadsneutral.

För hjälpmedel inom rörelseområdet används Fritt val av hjälpmedel endast vid cirka en procent av förskrivningarna. De hjälpmedel som främst inhandlas med rekvisitionen är rollatorer, duschpallar, trehjuliga el-scootrar och manuella rullstolar.

Förvaltningen bedömer att det inom Stockholms läns landsting generellt finns ett brett sortiment av hjälpmedel att välja mellan för hjälpmedels-användaren. Om behovet inte täcks av det upphandlade sortimentet kan även andra hjälpmedel utanför sortimentet förskrivas. Med anledning av det generösa urvalet av hjälpmedel anser förvaltningen att hjälpmedelsanvändaren har möjlighet att välja och vara delaktig i förskrivningen och därmed få sina behov tillgodosedda av landstingets sortiment.

Förvaltningen har fått i uppdrag att se över Fritt val av hjälpmedel och kommer bland annat att förtydliga informationen till förskrivare, patienter och leverantörer av Fritt val-hjälpmedel samt göra nya beräkningar av rekvisitionsbeloppen.

Om Fritt val av hjälpmedel fortsättningsvis ska vara ett möjligt val i Stockholms läns landsting behöver det säkerställas att patienterna alltid gör ett självständigt och medvetet val att antingen välja förskrivning av hjälpmedel ur landstingets sortiment eller att äga sitt hjälpmedel själv via Fritt val av hjälpmedel.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Anna Ingmanson
Avdelningschef

Stockholms läns landsting

miljöpartiet de gröna

MOTION

2017-06-14

Ankom
Stockholms läns landsting
2017 -06- 14
Dnr LS 2017-0918

2017:34

Motion av Susanne Nordling (mp) om att ta bort systemet med hörselcheckar/Fritt val Hjälpmedel

Systemet med Fritt val hörapparater, som Alliansen infört i Stockholms läns landsting, har nu dömts ut av den statliga Hjälpmedelsutredningen (S2015:08). Utredningen har inte kunnat visa att Fritt val innebär fördelar för enskilda, i stället har de hittat tecken på att patienter påverkats att betala mer än vad de själva behöver. Det finns också flera tecken på att patienter inte alltid får saklig och oberoende information kring hörapparaterna.

En tidigare utvärdering från Socialstyrelsen visade att hörselcheckarna inte hade resulterat i ökad delaktighet vid val av hjälpmedel och inte heller att valfriheten ökat. De uteblivna effekterna kan bero på att marknaden domineras av ett fåtal aktörer som både äger de primära hörselmottagningarna och tillverkar de hörapparater som patienterna uppmuntras att köpa.

Landstinget upphandlar hörapparater enligt LOU, men andelen som köper sina hörapparater ur mottagningarnas privata hörapparatsortiment istället för ifrån landstingets upphandlade sortiment, ökar varje år. 2015 köpte 84 procent av brukarna från de privata hörapparatsortimenten. Landstinget har ingen egen hörselmottagning - alla hörselmottagningar inom primär hörselrehabilitering drivs, oss veterligen, av privata aktörer som är knutna till olika hörapparatstillverkare.

HRF har försökt sammanställa hur många personer som har betalat extra genom att köpa hörapparater överstigande landstingets rekvisitionsbelopp, men landstinget ställer i dagsläget inget krav på att de privata mottagningarna ska rapportera in priset för de hörapparater som mottagningarna säljer via Fritt val av hjälpmedel. Det finns därför ingen tillförlitlig statistik över hur många personer och hur mycket extra som betalats för hörapparater. Det är därför oklart hur många personer som exempelvis har lockats att betala 16 000 kr ur egen ficka, för en hörapparat som om den valdes ur landstingets sortiment, skulle ha kostat g00 kr.

Miljöpartiet vill ta bort systemet med hörselcheckar. Det handlar inte om ett *fritt val* för de hörselskadade, utan ett *fritt val* för företag att tjäna pengar på personer i en utsatt situation.

Alliansen måste sluta göra dåliga affärer. Om landstinget istället låter brukare av hörapparater välja i det befintliga upphandlade sortimentet, och tar bort hörselcheckarna, skulle det bespara patienterna stora personliga utgifter, och dessutom innebära en kostnadsminskning för landstinget på omkring 8 miljoner kronor per år. Patienter ska erbjudas bästa produkt till bästa pris.

Landstingsfullmäktige föreslås besluta

SN

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att ta bort ”Fritt val av hjälpmedel” inom hörselvården, och därmed återgå till att brukare av hörapparater får välja ur SLL:s upphandlade sortiment.

Susanne Nordling

Karin Michal

Thomas Bengtsson